

מבט לאיראן

28 ביולי 2019 – 11 באוגוסט, 2019

עורך: ד"ר רז צימט

במוקד אירועי השבוע

מפקד כוח קדס של משמרות המהפכה, קאסם סלימאני, ביקר בסוף יולי 2019 באזור מעבר הגבול אלבוכמאל בין סוריה לעיראק ונפגש עם לוחמי מיליציות פרו-איראניות במרחב. במקביל דיווח אתר אופוזיציה סורי על פגישת משלחות צבאיות מסוריה ומעיראק בנוכחות בכירים ביטחוניים מאיראן באלבוכמאל במסגרת ההערכות לפתיחת מעבר הגבול החדש בין סוריה ועיראק. דיווחים אלה מצטרפים לדיווחים נוספים, שהתפרסמו לאחרונה בנוגע להכנות הנמשכות לפתיחת המעבר הנתפס על-ידי איראן כבעל חשיבות אסטרטגית.

במישור הכלכלי נערכת איראן להשתתף ביריד הבינלאומי הצפוי להתקיים בקרוב בדמשק. שגריר סוריה באיראן הזמין חברות איראניות להשתתף ביריד והבטיח הקלות לחברות שימלאו תפקיד בשיקומה הכלכלי של ארצו. בתוך כך, הצהיר יו"ר הוועדה להרחבת הקשרים הכלכליים בין איראן לסוריה ולעיראק, כי שיקום סוריה מספק הזדמנות טובה לחברות איראניות לייצא אליה שירותים טכניים והנדסיים. במקביל חתמו איראן ועיראק על הסכם להרחבת שיתוף הפעולה המסחרי ביניהן וכן סיכמו על הקמת קרנות השקעה משותפות.

משלחת בכירה של המיליציה השיעית העיראקית הפרו-איראנית אלנג'בא' ביקרה בראשית אוגוסט 2019 באיראן. בפגישותיה עם בכירים איראנים הדגישו חברי המשלחת את מחויבות התנועה לרפובליקה האסלאמית בהנהגת ח'אמנהאי, ואיימו לפעול נגד אינטרסים אמריקאים בעיראק על רקע ההסלמה הנמשכת בין איראן לארה"ב.

מדיווחים אחרים אודות ביקור משלחת חמאס בטהראן בסוף יולי 2019 עולה, כי במהלך הביקור סיכמו נציגי איראן וחמאס על הרחבת שיתוף הפעולה ביניהם וכי איראן הבטיחה לחמאס לפעול מול ההנהגה הסורית להחזרת הנהגת חמאס לדמשק ולשיפור היחסים בין התנועה למשטר הסורי לאחר קרע שנמשך מאז פרוץ מלחמת האזרחים בסוריה.

המעורבות האיראנית בסוריה

מקורות סורים ותורכים דיווחו, כי מפקד כוח קדס של משמרות המהפכה, קאסם סלימאני, ביקר ב-25 ביולי 2019 באזור מעבר הגבול אלבוכמאל בין סוריה לעיראק ונפגש עם חברי מיליציות פרו-איראניות הפועלים במרחב. על-פי דיווחים אלה, נפגש סלימאני במהלך הביקור עם מפקדים במשמרות המהפכה באלבוכמאל,

סייר בעיר ובמעבר הגבול וקרא להאיץ את פתיחתו. כמו כן שוחח סלימאני עם חברי המיליציות הפרו-איראניות, ובהם לוחמים סורים המסופחים למיליציות, ואמר להם, כי עליהם להיות מוכנים למערכה צבאית אפשרית בין איראן לארה"ב (דיר אלזור-24, 29 ביולי 2019; סוכנות הידיעות התורכית אלנאדול, 27 ביולי 2019). במקביל פרסם עמוד הטלגרם של חטיבת פאטמין האפגאנית הפועלת בחסות משמרות המהפכה (29 ביולי 2019) את תמונתו של סלימאני לצד לוחמי החטיבה. לא ידוע מתי צולמה התמונה, אך ייתכן כי גם פגישת סלימאני עם לוחמי "פאטמין" התקיימה במהלך ביקורו האחרון בסוריה.

קאסם סלימאני לצד לוחמי החטיבה האפגאנית "פאטמין" (עמוד הטלגרם של החטיבה, 29 ביולי 2019).

בתוך כך, אתר אופוזיציה סורי דיווח מפי מקורות בדיר אלזור על פגישה, שהתקיימה באלבוכמאל ב-5 באוגוסט 2019 בין משלחות צבאיות מסוריה ומעיראק ובנוכחות בכירים ביטחוניים מאיראן ועסקה בפתיחת מעבר הגבול בין סוריה ועיראק. על-פי דיווח זה, הגיעו המשלחות להסכמה בנוגע להקמת נקודות צבאיות משותפות, לפריסת משטרת מכס ומשטרה אזרחית ולנוכחות כוחות ביטחון איראניים במעבר הגבול (דיר אלזור-24, 6 באוגוסט 2019).

לאחרונה דיווחו כלי תקשורת עיראקיים, סורים ולבנונים, כי מתבצעות הכנות לקראת פתיחת מעבר הגבול החדש בין סוריה לעיראק באלבוכמאל. במסגרת ההכנות לפתיחת המעבר, התקיימו בדמשק תיאומים ביטחוניים בין קציני צבא בכירים מסוריה, מעיראק ומאיראן. מעבר הגבול באלבוכמאל נתפס על-ידי איראן כבעל חשיבות אסטרטגית, שכן הוא מהווה אזור חיוני בציר האספקה היבשתי, שאיראן חותרת לבסס משטחה אל הים התיכון. המעבר המשודרג, לכשייפתח, יאפשר מעבר כמות גדולה יותר של כלי רכב ויקל על שמירה על חשאיית (בשל ריחוקו מבתי מגורים). בשל כך סביר להניח, כי בניית המעבר המשודרג מתבצעת בסיוע של איראן ואולי אף במעורבותה. בנוסף לכך, איראן גם מסייעת באבטחת המרחב שבין אלקאא'ים (בעיראק) לבין אלבוכמאל באמצעות מיליציות שיעיות שבחסותה הערוכות דרך קבע במרחב זה¹.

1 להרחבה ראו פרסום מרכז המידע מ-24 ביולי 2019: "סוריה נערכת לפתוח מעבר גבול חדש ומשודרג בינה לבין עיראק באלבוכמאל, בסיוע איראן. המעבר החדש ישמש להערכתנו גם את "הגשר היבשתי" המוליך מאיראן לסוריה וממנה ללבנון"

שגריר סוריה באיראן, עדנאן חסן מחמוד, הזמין חברות איראניות להשתתף ביריד הבינלאומי, שצפוי להתקיים בדמשק בעוד מספר חודשים. במהלך ביקור בחברה האיראנית לתערוכות בינלאומיות קרא השגריר הסורי לחברות איראניות להשקיע בשיקומה הכלכלי של ארצו ואמר, כי סוריה תעניק הקלות מיוחדות לחברות איראניות שיפעלו בתחומה. עוד אמר השגריר, כי הסנקציות הכלכליות נגד איראן מספקות הזדמנות להרחבת שיתוף הפעולה בין איראן וסוריה. מנכ"ל החברה האיראנית לתערוכות בינלאומיות, בהמאן חסינזאדה (Bahman Hosseinzadeh), אמר, כי החברה תסייע לחברות איראניות פרטיות, שישתתפו ביריד הבינלאומי בסוריה (תסנים, 31 ביולי 2019).

בתוך כך, הצהיר חסן דנאא'יפר (Hassan Danaeifar), יו"ר הוועדה להרחבת הקשרים הכלכליים בין איראן לסוריה ולעיראק, כי שיקום סוריה מספק הזדמנות טובה לחברות איראניות ולמגזר הפרטי לייצא אליה שירותים טכניים והנדסיים. הוא ציין, כי איראן מוכנה לשתף פעולה עם סוריה בכל המגזרים הכלכליים, התעשייתיים והמסחריים וכי חברות פרטיות איראניות לא ישקיעו בסוריה אלא יבצעו פרויקטים בתחומה (מהר, 6 באוגוסט 2019).

היועצת הבכירה של נשיא סוריה, בת'ינה שעבאן (Bouthaina Shaaban), כינתה את יחסי סוריה עם איראן כ"היסטוריים ואסטרטגיים". בהרצאה במרכז התרבות בטרטוס אמרה שעבאן, כי היחסים האסטרטגיים בין שתי המדינות מאז המהפכה האסלאמית לא יושפעו לעולם מדבריהם של אלה התוקפים את איראן לטובת האינטרסים של ישראל והציונים (פארס, 5 באוגוסט 2019).

המעורבות האיראנית בעיראק

איראן ועיראק חתמו בסוף יולי על הסכם להרחבת שיתוף הפעולה המסחרי ביניהן. הנספח המסחרי האיראני בבגדאד, נאצר בהזאד (Naser Behzad), אמר לסוכנות הידיעות אירנ"א, כי ההסכם נחתם במהלך ביקור משלחת בראשות ראש הארגון האיראני לקידום מסחרי בעיראק. במסגרת ההסכם יקימו שתי המדינות עיר תעשייתית משותפת, יעניקו הקלות באשרות כניסה לאנשי עסקים משתי המדינות, יגדילו את מספר הירידים המסחריים האיראנים בעיראק ויסירו חסמים ביורוקרטיים מעל ייצוא מוצרים איראנים לעיראק. במקביל סיכמו שתי המדינות על הקמת קרנות השקעה משותפות (אירנ"א, 29-30 ביולי 2019). מזכ"ל לשכת המסחר המשותפת לאיראן ולעיראק, סיד חמיד חסיני (Seyyed Hamid Hosseini), העריך לאחרונה, כי חברות איראניות ישתתפו בפרויקטים בשווי כ-300 מיליארד דולרים בשיקום עיראק. 25% מהפרויקטים הם בתחום השיכון והבינוי (תסנים, 31 ביולי 2019).

משלחת של המיליציה השיעית העיראקית הפרו-איראנית אלנג' באא' הגיעה בראשית אוגוסט לביקור באיראן. בראש המשלחת עמד נצר אלשמרי (Nasr al-Shammari), סגן מזכ"ל המיליציה ודובר התנועה.

המשלחת נפגשה עם אנשי ממשל ואנשי דת איראנים בכירים והשתתפה בכנס, שנערך בטהראן בהשתתפות נציגים מכמה מדינות ערביות ועסק בנוכחות ארה"ב במערב אסיה.

ב-3 באוגוסט 2019 נפגשו חברי המשלחת עם איש הדת הבכיר, איתאללה עלי-רזא אעראפי (Alireza Arafati), מנהל המכללות הדתיות בעיר קום. למחרת נפגשה המשלחת עם יו"ר ועדת המג'לס לביטחון לאומי ולמדיניות חוץ, מג'תבא ד'ו-אלנור (Mojtaba Zolnour). ראש המשלחת הדגיש את מחויבות תנועת אלנג'באא' למנהיג האיראני העליון, עלי ח'אמנהאי. הוא הכריז, כי אם יאשר הקונגרס האמריקאי הצעת חוק להטיל סנקציות על כל עיראקי תומך איראן, קבוצות ההתנגדות העיראקיות ינתקו את הקשרים בין בגדאד לוושינגטון ויגרשו את שגריר ארה"ב בבגדאד (תסנים, 4 באוגוסט 2019).

כמו כן, נפגשה המשלחת עם יועצו הצבאי הבכיר של מנהיג איראן, יחיא רחים צפוי (Yahya Rahim Safavi), עם חבר המועצה העליונה לביטחון לאומי, סעיד ג'לילי (Saeed Jalili) ועם מזכיר המועצה לקביעת האינטרס של המשטר, מחסן רזאאי (Mohsen Rezaei). צפוי אמר לחברי המשלחת, כי חיוני להכיר ב"גיוס העממי" (מסגרת העל של המיליציות השיעיות בעיראק) במסגרת החוקה העיראקית. הוא ציין, כי איראן ועיראק משלימות זו את זו מבחינה תרבותית, כלכלית וביטחונית וכי ההגנה על עיראק כמוה כהגנה על איראן וההגנה על בגדאד היא כמו ההגנה על טהראן. הוא הוסיף, כי הציונים חוששים ממיזוג כוחן של איראן ועיראק ומנסים לפצל בין העיראקים לכורדים. ראש משלחת אלנג'באא' דיווח בפגישה על נוכחות המיליציות השיעיות באזור אלבוכמאל שבגבול סוריה-עיראק ואמר, כי לוחמי אלנג'באא' מפקחים על האזור מבחינה מודיעינית ומבצעית ועוקבים אחר בסיסי הצבא האמריקאי בעיראק (תסנים, 4 באוגוסט 2019).

פגישת משלחת אלנג'באא' עם יועצו הצבאי הבכיר של מנהיג איראן, יחיא רחים צפוי (תסנים, 4 באוגוסט 2019).

שגריר איראן בעיראק, אירג' מסג'די (Iraj Masjedi), נפגש ב-5 באוגוסט 2019 עם יו"ר הפרלמנט העיראקי, מחמד אלחלבוסי (Mohammed al-Halbousi), ודן עמו בקשרים בין שתי המדינות ובהתפתחויות באזור. כמו כן דנו השניים בנסיעתו הקרובה של יו"ר המג'לס האיראני, עלי לאריג'אני, לבגדאד. בסוף יולי 2019 נפגש השגריר מסג'די עם שר התחבורה העיראקי, עבדאללה אללעיבי (Abdullah Luaibi), ודן עימו בהערכות לטקסי הארבעין, העלייה לרגל למקומות הקדושים לשיעים בעיראק, שיתקימו בחודש אוקטובר

2019, ארבעים יום לאחר צום העאשורא. השניים סיכמו על הקמת ועדה משותפת, שתבצע את התיאומים הדרושים כדי להקל על הטוּלִיח לרנל האיראני (פארס, 5 באוגוסט 2019)

פגישת שגריר איראן בבגדאד עם יו"ר הפרלמנט העיראקי (פארס, 5 באוגוסט 2019).

המעורבות האיראנית בזירה

◀ ערוץ 12 דיווח מפי מקור ערבי (6 באוגוסט 2019), כי במהלך ביקור משלחת חמאס בראשות צאלח אלעארורי בטהראן בסוף יולי 2019, דרשה איראן מהארגון מידע מודיעיני על מיקום מצבורי הטילים של ישראל והסכימה להעלות את סכום התמיכה בחמאס לשלושים מיליון דולרים לחודש. עוד נמסר בדיווח, כי משלחת חמאס ביקשה מאיראן לסייע לה בתיווך מול סוריה. אין באפשרותנו להעריך את מהימנות הדיווח.

◀ במקביל, התייחס הדיפלומט האיראני לשעבר, אמיר מוסוי (Amir Mousavi), העומד בראש המרכז למחקרים אסטרטגיים בטהראן לביקור משלחת חמאס בטהראן ואמר, כי איראן פועלת להקים חזית צבאית נגד ישראל בהשתתפות עיראק, סוריה, לבנון והארגונים הפלסטינים ברצועת עזה למקרה של עימות צבאי עתידי. בריאיון לעיתון פלסטין אליום (30 ביולי 2019) ציין מוסוי, כי ביקור משלחת חמאס בטהראן היה מוצלח וכי איראן החלה בפעילות מול ההנהגה הסורית להחזרת חמאס לסוריה.